

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 26. Corpus & sanguis Christi non sunt realiter & substantialiter in
Eucharistia per impanationem; sed per veram realemque
transubstantiationem, seu conversionem totius substantiæ panis in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

possint, capere non potest? At recognosce infinites plura & maiora Deum facere posse, quam tu, & creaturæ omnes, etiam Angelicæ, capere valeatis. An Trinitatis mysterium idem impossibile, quia tibi, & creaturis omnibus incomprehensibile? An similiter mysterium Incarnationis? Ista utique mysteria Argant, & veteres hæretici similibus impetuntur arguentis, quibus tu mysterium Eucharistiæ. Quomoddò (inquirebant) Pater & Filius & Spiritus sanctus idem esse possunt in natura, & non esse idem in persona: cum quæcumque eadem sunt uni tertio, eadem sint inter se? Quomoddò æternus fieri potest temporalis? Immetus fieri parvulus? impassibilis pati, immortalis mori, &c.? Quomoddò factus infans exire potuit ex claufo Virginis utero, &c.?

332 Ad hæc igitur omnia una est responsio: apud homines hæc impossibilia sunt; apud Deum autem omnia possibilia sunt. Et, ut tolerabile sit quòd hæc obijciantur à Muhametanis; intolerabile profectò quòd similia obijciantur à Christianis, qui ex reliquis mirabilibus operibus Omnipotentis utcumque capere possunt, quòd hæc quoque possit Deus. Idem ergo corpus pluribus in locis simul ponere potest, qui plura in uno eodem loco; ut cum Christus exiit è tumulo claufo, vel ad discipulos janus clausus ingressus est. Nec Christi corpus ad punctum spatii minus redigi potest Omnipotentis virtute, quam Camelus per foramen acis transire. Quod Deo possibile Christus Matth. 19. contestatur. Nec Deo difficultis miraculum, quo corpus Saluatoris æquè integrum sumunt, siue qui magnum, siue qui paruum panem consecratum sumunt; quàm miraculum illius miraculi præfiguratum, olim paratum in Manna, de quo, nec quis plus collegerat, habuit amplius, nec qui minus parauerat, reperit minus. Exod. 16. Neque cæteræ difficultates apud Deum sunt difficultates, qui in hoc mysterio memoriam facere voluit mirabilium suorum, multaque proinde miracula facere, ad miraculum miraculorum maximum occultandum. Vide tamen infra num. 382. & ex ibi dicendis apparebit, quòd dum corpora nostra nutriuntur accepto Sacramento, non nutriuntur ex substantia corporis Christi, neque ex substantia panis, quæ remanserit, neque ex folis accidentibus, sed ex substantia miraculosè de novo creata, idem præstante quòd substantia illa panis præstitisset, si remansisset. Et simili modo ex pane consecrato, siue potius, ex materia creata in locum illius, generantur vermes, & alia consequuntur, quæ in objectione tanguntur.

333 Nec opus est ad obijcta illa plura addere, quæ Catholici solent in Physica copiosius dissolvere, & ad quæ sancti Patres ne quidem dignati sunt respondere, considerantes, quòd ut Ermulfus Rosenfis Episcopus ait ipse. to. 2. pag. 440. has nosas disputaciones illi obijcere solent, quos amor humane laudis, quos favor fatigat popularis, qui gaudent imperitis scrupulosarum parare laqueos questionum, quibus sacrarum non sufficit robur Scripturarum, quibus potius est sequi rationem sapientie secularis, quæ stulta facta est à sapientia Dei, quam fidei veritatem, quæ inscrutabilis penetrat, & rationis impotentiam pertransiens, ascendit usque ad ipsum numum Dei. At iustus ex fide vivens, humiliter sequens, non sensum suum preferendo, sed Domini sui mandata reverenter amplectendo, omnia credit, quæ Spiritus sanctus credenda esse præcipit. NON QUÆRENS QUOMODÒ HOC VEL ILLUD ESSE POSSIT, sed ad omnia divinitus imperata, quæ legit, vel audit, utpote mitis & humilis corde, humillimè acquiescit.

334 Hanc etiam viam inuisit videtur Concilium Tridentinum sess. 13. c. 1. dum sic loquitur: Nos

enim hæc inter se pugnant, ut ipse Saluator noster semper ad dexteram Patris in calis affideat, iuxta modum existendi naturalem, & ut multis nihilominus aliis in locis sacramentaliter præsens sua substantia nobis adsit, eadem existens ratione, quam est verbis exprimeret vix possumus, possibile tamen esse Deo, cogitatione per fidem illustrata, esse qui possumus, & constantissimè credere debemus. Ita etiam Majores nostri omnes, quotquot in vera Christi Ecclesia fuerunt, &c.

CAPUT XXVI.

Corpus & sanguis Christi non sunt realiter & substantialiter in Eucharistia per impanationem; sed per veram realemque transubstantiationem, seu conversionem totius substantie panis in substantiam corporis, & totius substantie vini in substantiam sanguinis Christi, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini.

Est fidei veritas, contra Calvinistas & Lutheranos, ab eodem Concilio Tridentino definita sess. 13. c. 4. his verbis: Quoniam autem Christus Redemptor noster corpus suum id quod sub specie panis offerbat, verè esse dixit; idcirco per suam semper in Ecclesia Dei fuit, idque nunc deinde sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem panis & vini, conversionem fieri totius substantie panis in substantiam corporis Christi Domini nostri, & totius substantie vini in substantiam sanguinis eius. Quæ conversio convenienter & propriè à sancta Catholica Ecclesia Transubstantiatio est appellata. Et can. 2. Si quis dixerit in sacrosancti Eucharistie Sacramento remanere substantiam panis & vini, unà cum corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi, negaveritque mirabilem illam & singularem conversionem totius substantie panis in corpus, & totius substantie vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini, quam quidem conversionem Catholica Ecclesia apostolicè Transubstantiationem appellat, anathema sit.

Hoc anathemate specialiter perstringitur Lutherus, in hoc mysterio impanationem docens, & transubstantiationem negans. Vult enim quòd substantia panis & vini in eo remaneat realiter unà cum corpore & sanguine Christi. Sed Catholica veritas (quam ante Tridentinum definitierant Concilia. Later. sub Innoc. III. cap. firmiter de sum. Trin. Constantiense sess. 8. & Florentinum in Decreto de Sacram.) fundatur in veritate verborum Christi, hoc est corpus meum. Neque enim Chilitus ait: in hoc latet corpus meum, vel cum hoc est corpus meum, vel hic est corpus meum: sed hoc est corpus meum. Quod non esset verum, si substantia panis sub propria specie, seu propriis accidentibus ibi remaneret. Quia pronomen hoc demonstraret panem: sensus proinde foret, panis est corpus meum. Quod aperte falsum est: cum nulla sit identitas inter panem & corpus Christi. Omnis verò prædicatio unius de alio in communi omnium sensu affirmatio est identitatis, inter utrumque. Si enim absque illa identitate, unum de alio prædicare liceret, de nihilo aliquid, de tenebris lux, de luce tenebræ, de Christo Belial, de Belial Christus prædicari possent. A quo abhorret communis sensus omnium.

Quòd autem pronomen hoc demonstraret substantiam panis, si ibi sub propria specie remaneret, tamen etiam corpus Christi ibi esset, probatur, quia quando due substantie simul sunt in eodem loco, quarum una ibi ad sensum est sub propria specie, altera ibi ad sensum non est sub propria

pria specie, tunc pronomen demonstrativum *hoc*, ex communi hominum sensu, ad sensum demonstrat substantiam sub propria specie ibi sensibilibiter existentem; non substantiam ibi invisibilibiter delitescentem. Tametsi enim Deus invisibilibiter sit in pane: panem communem habens in manu, ex communi usu & sensu hominum verè dicere nequit: *hoc est Deus*. Et dato quòd in eo invisibilibiter esset Angelus, vel dæmon, dici non posset: *hoc est Angelus, hoc est dæmon*. Neque dum Christus resurgens in eodem loco invisibilibiter fuit cum lapide sepulchrali, cum pariete, vel janua cenaculi (dum januis clausis ad discipulos ingressus est) demonstrato eo quod ibi videbatur, verum fuit dicere: *hoc est Christus*. Quia pronomen *hoc* (in istis casibus) ex communi usu & sensu in ejusmodi propositionibus demonstrat hoc quod sub propria specie ibi sensibilibiter & visibilibiter existit: ad hoc sensus est: *hic panis est Deus, Angelus, dæmon, hic lapis, hic paries est Christus, &c.* Quod cum factum sit, solum dici potest, in *hoc*, vel *cum hoc*, vel *hic est Deus, Angelus, dæmon, Christus, &c.* Similiter ergo in hoc mysterio solum dici potest: *hic est corpus meum: in hoc, vel cum hoc est corpus meum*. Non, *hoc est corpus meum*.

338 Et ista est ratio, propter quam ex veritate verborum Christi *persuasum in Ecclesia Dei semper fuit*, substantiam panis in hoc mysterio non remanere, sed in corpus Christi transubstantiari; idè enim (Tridentino teste) *id persuasum in Ecclesia Dei semper fuit, quoniam Redemptor noster corpus suum, id quod sub specie panis offerbat, verè esse dixit*. Igitur persuasum in Ecclesia Dei semper fuit, verba Salvatoris, *hoc est corpus meum*, non fore vera, si substantia panis sub propria specie, cum corpore Salvatoris ibi remaneret.

339 Itaque ex universali illa persuasione, quæ in Ecclesia Dei semper fuit, atque ex dictis cap. 17. 18. & 19. in omnibus totius Christiani Orbis Societatibus & Nationibus, usque in hodiernum diem perseverat, veritas verborum Salvatoris postulat definitionem substantiæ panis, sub specie panis, conversionemque ipsius in substantiam corporis Christi. Quia ex communi hominum sensu verè dici nequit: *hoc contentum sub hac specie panis est corpus meum*, quamdium substantia panis ibi est sub propria specie. Quamdium enim ibi est, ex communi hominum sensu & usu per pronomen *hoc* ad sensum demonstrat, & sic veritas propositionis Christi tollitur.

340 Rectè proinde Guitmundus l. 3. de verit. corp. & sang. Dom. *Hos impanatores suo ipse Dominus verbo oris sui interfecit, cum accipiens panem, gratiaque agens, ac benedicens ait: hoc est corpus meum. Non ait: in hoc latet corpus meum. Nec dixit: in hoc vino est sanguis meus. Sed dixit: hic est sanguis meus.*

341 Rectè sancti Doctores, rectè Nationes omnes Christianæ ex verbis Salvatoris transubstantiationem, seu conversionem totius substantiæ panis in substantiam corporis Christi, cum universa Ecclesia concluderunt, seu potius in ipsis Salvatoris verbis contenta agnoverunt. Idèdum dum Lutherus, vel etiam Scotus & Durandus (hac in re nimia subtilitate evanescentes, cumque Catholicis omnibus sic credentes transubstantiationem, ut veritati verborum Christi præjudicare non credant impanationem) negant transubstantiationem in verbis Domini contineri in re; perinde est ac si factio suo dicant: omnibus quidem Christianis Societatibus & Nationibus, omnibus etiam sanctis Doctores, totique Ecclesiæ Dei persuasum est, transubstantiationem in verbis Salvatoris, *hoc est corpus meum*, contineri. Sed ego Lutherus, ego Scotus, declaro non contineri, meaque autoritate confirmo: melius namque assequor sensum sacrorum ver-

Tom. III.

borum illorum, quàm omnes hæcendū Christiani, omnes Patres, cum universa Christi Ecclesia, affecuti fuerint. Quod profectò ridiculum est, nec sapienter dici potest.

Quòd autem toti Ecclesiæ persuasum semper 344 fuerit, transubstantiationem Christi verbis contineri, Concilii Tridentini Patres id attestantes n. 338. audivimus. Quòd etiam omnibus Christianis Societatibus & Nationibus id hæcendū persuasum fuerit, constat ex dictis cap. 18. & 19. Quòd denique sanctis etiam Doctoribus passim omnibus id persuasum fuerit, ex ipsorum testimoniis demonstratur. Quid enim expressius, quàm quod Tertullianus l. 4. contra Marc. c. 40. ait: *Acceptum panem... corpus suum illum fecit, hoc est corpus meum dicendo?*

Quid expressius, quàm quod Gregorius Nyssæ 343 nus orat. Catech. c. 37. ait: *Rectè ergo nunc quoque Dei verba sanctificatum panem in Dei Verbi corpus credo transmutari virtute benedictionis, in illud transelementatā eorum naturā.* Quodque Cyrillus Hierosolymitanus Catech. mystag. 4. dicit: *Cum igitur Christus ipse sic affirmet, atque dicat de pane, hoc est corpus meum; quis deinceps audeat dubitare? ac eodem quoque confirmante, ac dicente: hic est sanguis meus; quis (inquam) dubitet, ac dicat non esse illius sanguinem? Aquam aliquando convertit in vinum... Et non erit dignus cui credamus, quòd vinum in sanguinem verbis illis transmutasset?*

Quid expressius, quàm illud Ambrosii l. de ini- 344 tiant. c. 9. *Ipse dicit sanguinem suum. Ante consecrationem aliud dicitur, post consecrationem sanguis nuncupatur... Forte dicas: aliud video: quomodo tu mihi dicis quòd corpus Christi accipiam? Probemus non hoc esse quòd natura formavit, sed quòd benedictio consecravit, majoremque vim esse benedictionis (id est consecrationis) quàm naturæ: quia benedictione etiam natura ipsa mutatur. Virgam tenebas Moyses, projecit eam, & facta est serpens... Si tantum valuit humana benedictio, ut naturam converteret, quid dicemus de ipsa consecratione divina, ubi verba ipsa Domini Salvatoris operantur? Et l. 4. de Sac. c. 4. *Panis iste; panis est ante verba Sacramentorum, ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi... sermonibus Domini Jesu... Si enim tanta vis est in sermone Domini Jesu, ut inciperent esse quæ non erant; quanto magis operatorius est, ut quæ erant, in aliud commutentur?**

Quid expressius, quàm istud S. Cæsarii homil. 345 7. de Pasch. *Invisibilis Sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui convertit... In Christi substantiam terrena & mortalia commutantur?*

Et nonne pari expressione S. Gaudentius Episcopus Brixienfis tr. 2. in Exodum: *quod annuntiatum est credas, quia quòd accipis, corpus est panis illius celestis, & sanguis illius sacre vitis: nam cum panem consecratum, & vinum discipulis suis porrigeret, sic ait: Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus. Credamus... Ipse naturarum Creator & Dominus, qui producit de terra panem, de pane rursus, quia & potest, & promissus, efficit proprium corpus. Et qui aquam vinum fecit (per transubstantiationem aquæ in vinum, in Cana Galilææ) de vino sanguinem suum (simili transubstantiatione) facit dicendo: *hic est sanguis meus.**

Et Chrysostrabus homil. 83. in Matth. *Non sunt 346 virtutis humane ea opera, quæ tunc in cæna consecravit Christus, dicendo: hoc est corpus meum, &c. ipse quoque nunc operatur & perficit. Qui autem hæc sanctificat & transmutat ipse est. Et homil. de prodit. Judæ, hoc est corpus meum, Sacerdoticus: hoc sanè dictum proposita munera convertit, atque transmutat.*

348 Et S. Germanus ep. Const. Theor. rer. Eccles. to. 8. Biblioth. Patrum: *Obsecrat Sacerdos, ut fiat, sive transmutetur ipse panis & vinum in corpus & sanguinem Christi.*

349 Et Damascenus l. 4. fid. orthod. c. 4. ex eo quod *Christus non dixit, hoc est figura corporis mei, sed hoc est corpus meum*, postea deducit, quod ad illa verba supervenit Spiritus sanctus, per quem panis fit corpus Christi. ... *Quod si queras (inquit) quo pacto id fiat? satis tibi sit audire, quod per Spiritum sanctum id fiat; quemadmodum ex sancta Dei Matre per Spiritum sanctum, Dominus sibi ipsi carnem condidit: nec quidquam amplius nobis perspicuum & exploratum est, quam quod verbum Dei (hoc est corpus meum) est verum & efficax, atque omnipotens ut ea efficiat, que nulla ratio humana queat indagare. Quin ne hoc quoque alienum fuerit dicere, quod quemadmodum naturaliter panis per manducationem, & vinum & aqua in bibentis & comedentis corpus & sanguinem immutatur; sic panis & vinum, que proponuntur in altari, per sancti Spiritus invocationem & adventum, mirabili modo in Christi corpus & sanguinem vertuntur.*

350 Et Paschasius l. de corp. & sang. Dom. Sensibilis res, panis scilicet & vinum, intelligibiliter virtute Dei, per verbum Christi, in carnem ipsius & sanguinem divinitus transfertur. Similia videri possunt apud Amalarium & Drummarum (Spicil. to. 7.) Remigium Antisdior. in cap. 10. Epist. 1. ad Cor. Bedam homil. hiem. de SS. Epiaphan. Fulbertum Carnoientem epist. 1. Algerum l. 1. de corp. & sang. Dom. c. 6. ubi absurdissimam de impanatione heresim, suo tempore exortam, refellit.

351 Finio cum Euthymio & Theophylacto. Quorum ille cap. 64. in Matth. explicans verba Christi, *hoc est corpus meum*, dicit, quod idem Christus non dixit: *hec sunt signa corporis & sanguinis mei, sed hec sunt corpus meum*. Quia, quemadmodum supernaturaliter assumptam carnem dolescit, & hec (panem scilicet & vinum) ineffabiliter transmutat in vivificum corpus, & in ipsum pretiosum sanguinem suum. Theophylactus vero in cap. 26. Matth. dicens: *hoc est corpus meum*, ostendit quod ipsum corpus Domini est panis qui sanctificatur in altario. *ineffabilis enim operatione transformatur. Et adeo panis quidem apparet, sed revera caro est.* Et in cap. 14. Marci: *hoc est corpus meum...* Non enim figura & exemplar quoddam Domini corporis panis est, sed in illud ipsum convertitur corpus Christi.

CAPUT XXVII.

Satis sit argumentis contradicentium hareticorum.

352 Obijciunt 1°. in Evangelio nulla sit mentio transubstantiationis, nec apud Matthæum, nec apud Marcum, nec apud Lucam, sicut nec apud Paulum. Quia nihil ibi legitur de mutatione substantiæ panis in substantiam corporis Christi, cujus saltem mentio fieri debuit in descriptione historici institutionis hujus mysterii.

Respondet Lutheranos & Calvinistas sic obijciendo 1°. egregios esse imitatores Arianorum, Sabellianorum, &c. qui simili modo obijciebant in Scriptura nullam fieri mentionem Trinitatis, quia nulla Scriptura dicit quod natura Patris Filio communicetur, non communicata paternitate, quodque Filius ita sit realiter unum cum Patre in natura, ut non sit realiter unum in persona. Cui objectioni quemadmodum occurritur, dicendo, quod Trinitatis mysterium comprehendatur in his Scripturæ verbis: *Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, &*

hi tres unum sunt. 1. Joan. 7. Quia Joannes declarando distinctionem Personarum, earumque unitatem, id totum comprehendit, quod tangitur in objectione Arianorum & Sabellianorum. Sic objectioni Lutheranos & Calvinistas occurritur, dicendo, quod Christus mutationem substantiæ panis in substantiam corporis sui comprehendit, dicendo: *hoc est corpus meum*: cum enim in hisce verbis omnes Patres, omnesque Christiane Nationes & Societates eum universa Ecclesia comprehensam intelligant mutationem substantiæ panis in substantiam corporis Christi, solique Lutherani & Sacramentarii id negent, ipsorum est probare, non supponere, quod non comprehendatur, ipsique hodie merito regerimus, quod Manichæis olim Augustinus: *Vos tam parci, & tam turbulenti, & tam novi, nemini dubium est, quin dignum auctoritate, contra fidem omnium sæculorum, unanimesque intelligentiam omnium Patrum, totiusque Ecclesiæ, nihil proferatis.*

Obijciunt 2°. transubstantiationis nomen est in Ecclesia novum: neque enim in Scripturis à Spiritu sancto, neque ab Apostolis, neque à Patribus usurpatum legitur, sed à Concilio Lateranensi post 1200. annos in Ecclesiam inductum.

Respondet similiter Arianos consubstantialitatis nomen olim catamutatos fuisse. Quibus sicut Ecclesia per Athanasium respondit satis esse quod res illo nomine significata, non esset in Ecclesia nova, sed in Scripturis & Patribus declarata; quam Ecclesia novo vocabulo idem expressisset, ad novam heresim opportuno vocabulo significantius retundendam: sic illud idem sibi repositum accipiant Lutherani.

Obijciunt 3°. Ambrosium l. 4. de Sacram. c. 354 4. dicentem: *Si tanta vis est in sermone Domini Jesu, ut imperant esse que non erant; quanto magis operatorius est, si sint que erant, & in aliud commutentur.* Ergo cum corpore & sanguine Christi manent, que erant substantia scilicet panis & vini.

Respondet negando consequentiam. Tum quia in aliis codicibus legitur: *quanto magis operatorius est, ut que erant, in aliud commutentur*, ut Lanfrancus observat. Tum quia panis & vinum in Eucharistia sunt que erant quoad accidentia sua, & in aliud commutantur quoad substantiam.

Obijciunt 4°. Chrysostrum in epist. ad Cæsarium Monachum, ubi sic: *Sicut enim antequam sanctificetur panis, panem nominamus: divina autem illum sanctificante gratia, mediante Sacerdote, liberatus est quidem appellatione panis; dignus autem habitus Domini corporis appellatione; etiam si natura panis in ipso permansit. & non duo corpora, sed unum corpus Filii prædicatur, &c.*

Respondent aliqui nullam Chrysostrum ad Cæsarium epistolam extare, illamque, quæ obijciunt, supposititiam esse. Sed quia Emericus Bigonius obijcitur epistolæ codicem manuscriptum in Bibliotheca PP. Dominicianorum Florentiæ comperit, aliter

Respondet nihil in epistola ista contrarium esse transubstantiationi, imò transubstantiationem in ea aperte tradi: si enim post consecrationem jam non duo corpora, sed unum corpus Filii Dei: igitur post consecrationem non manet panis in substantia. Aliàs in corpore Filii corpus esset panis; duoque proinde corpora. Per naturam ergo panis, quam cum corpore Christi dicit permanere, non intelligit corpus, seu substantiam, vel naturam interiorem panis, seu naturam strictè & in philosophico rigore acceptam, prout ab accidentibus distinguitur, sed complexionem accidentium seu qualitatum sensibilem, quibus quidpiam vel quispian dicitur esse talis vel talis naturæ, unus